

Huszonnyolcadik évfolyam. 39. szám. Debrecen, 1908. Szeptember 26.

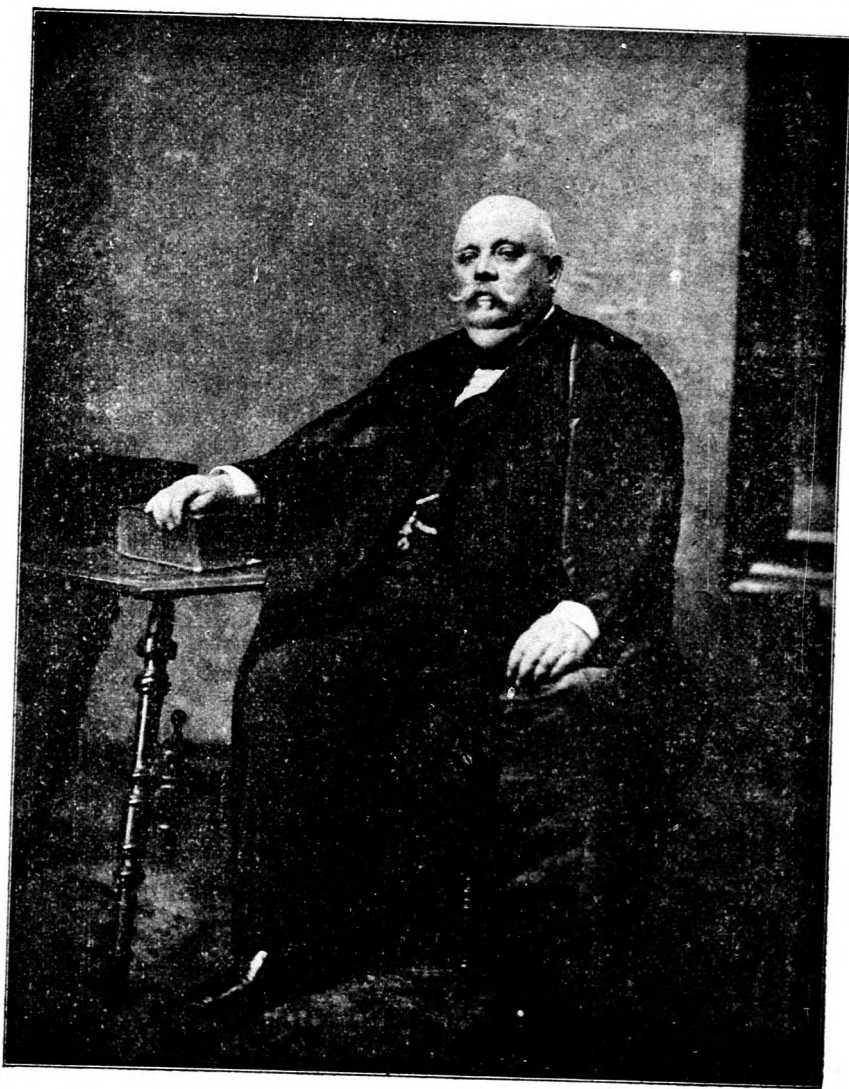
DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHAZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen.
Nyomató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Debrecen hetenként egyszer szombaton, másfel 1908.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnék.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.



Eröss Lajos, a tiszántuli református egyházkerület új püspöke.

Eröss Lajos, Tiszántuli református püspök.

A szomorú viszonyok közül — Isten kegyelme által — kiszabadult és a szabadulás diadalmos örömeiben hálásan ünneplő Izráelnek szavai zendülnek meg ajkainkon: „Ez a nap, melyet az Úr rendelt, örvendezzünk és vigadjunk azon!”

Egyházkerületünk élén az egyházalkotmány rendelte két vezér helyett, évek óta csak egy állott. Bölcs, tapasztalt, erős, munkára, küzdelemre képes és kész vezér: főgondnokunk. Am egyedül volt. Nem azóta, hogy meghalt Áronunk. Hanem azóta, hogy a daliás, testben-lélekben erős Kiss Áronból megtört aggastyán lett. Egyedül állott világi vezérünk esztendőik óta. Pedig „sokkal jobban vagyunk dolga a kettőnek, hogy nem az egynek.”

Alkotásra képtelen, rombolásra nagyon is képes sötét hatalmak — gátolva, sértve, keserítve — sokszor állottak a magános vezérnek útjába. Egyik kézben vakoló kanál, másikban kard! Építve küzdött és küzdve épített a vezér. Szomorú idöket éltünk.

De az Isten kegyelme kiszabadított, kiségitett bennünket e gyászos idöszakból. És mi örömmel, lelkesedéssel kiáltjuk bele az egyházkerületbe és az egész magyar ref. egyházba: „Ez a nap, melyet az Úr rendelt, örvendezzünk és vigadjunk azon.”

A Tiszántuli ref. püspökválasztás mozgalmágy végződött, hogy a mi nagyérdemü világi vezérünk nem áll többé egyedül. Egyház- és iskolaszerető lelkét, egyház- és iskola-építő nemes törekvéseit teljesen megértő, minden erejével — hatalmas képességeivel támogató társat nyert az új püspökben: Eröss Lajosban.

Két önálló, erős egyéniség: és egy irány. Két független, szabad jellem: és egy szellem. Két férfi: és egy lélek!

„Az Urtól lett ez. Csodálatos a mi szemeink előtt!”

Nagy idök várnak ránk. Nagy feladatok, nagy munkák, nagy küzdelmek. Építeni kell roskadozó egyházainkat, iskoláinkat. Fejlesztetni, egyetemi rangra emelni öskollégiumunkat. Védelmet — a vakmerően támadó klerikalizmussal szemben — egyházunk véren szerzett jogait, legfontosabb érdekeit, fentmaradását, életét.

Csak a rosszszemüek nem látják és csak a rosszhiszemüek nem akarják látni, hogy a kö-

zel jövőben élet-halálharcot erőszakol reánk a vakmerő ellenség!

Valóban az Isten kegyelme hát, az Isten áldása, hogy seregünk élére — épen most — a régi vezér mellé egy, hozzája méltó új vezér került.

Figyelmünk e pilanatban — igen természetesen — főként az új vezér felé irányul.

Vizsgáljuk őt. És megnyugodva pihen meg rajta nemcsak a szemünk, hanem a lelkünk is!

Nagytudomány, nagytehetségü, nemeslelkü, erősakaratu, szeplötlenjellemü ember. Tudós, férfi és pásztor — a javából, a legjavából.

Vasember, aranyszív!

Mellé sorakoztunk, mert ismerjük őt. Diadalra segítettük, mert ismerjük őt. Bizunk benne, mert ismerjük őt.

Akik ellene voltak, azok is mellé állanak, mihelyt megismerik.

A sötétség szellemei a maguk sötétségét rá akarták borítani. És ő tulragyogott a sötétségen diadallal, mint a nap a borulaton.

E tenebris lux!

Rágalmakkal nem lehet férfit ölni!

E tenebris lux!

És ez ugyan biztató jel a jövőre nézve! A jövő harcokra nézve.

Arra a kérdésre, hogy mit várhatunk Eröss-től a jövőben, megfelel az, hogy mit nyertünk Eröss-től a múltban.

Erre a multa és erre a jövőre is alkalmazhatjuk a nagy Kossuth mondását: „Ennek a multnak van jóvendője!”

Eröss Lajos teljes életében az Isten- és az emberszeretetek, a buzgó vallásosságnak és az alkotó munkának embere volt. Vasember, aranyszív!

Az marad a jövőben is. De hadd szóljon helyettünk az ő munkás életének rajza!

Eröss Lajos 1857. március 2-án született, Biharvármegye Darvasközségében, egyszerű iparos szülőktől, a kik azonban a vallást és a tudományt minden földi vagyonnál becsesebbnek tartották.

Mint bennünket, debrecenieket érdeklő körülményt említjük, hogy anyai nagyatyja debreceni származásu ember volt, aki örökbefogadás útján került a Sárretra, a hol családot alapított. E család a rokonsági viszonyt a debreceni atyafiakkal mindig fentartotta és fentartja Eröss Lajos maga is.

Elemi iskoláit Eröss, otthon szülőfalujában, a gimnáziumot Debrecenben végezte, érettségi vizsgálatot is várcsunkban tett 1876-ban — kitünő eredménnyel. A theológiát is Debrecenben vé-

gezte szintén kitűnő eredménnyel: osztályában mindég első volt. Theologusi pályafutása alatt, a kollégium falain belül, viselte sorban mindazokat a tisztségeket, a melyekkel az ifjuság a maga választottait meg szokta tisztelni. Munkálkodása messze tulerjedt a szorosabb értelemben vett iskolai feladatok, köteleességek keretén. Neve a különböző iskolai pályadíjak nyerteseinek nevei között állandóan ott volt. Egész sorozat koszoruzott pályamunkát irt — nemes ambicióból, nem anyagi haszonért. A Hittanszaki Önképző Társulatnak addig litografált „Közlönye“ az ő indítványára öltött magára nyomtatott formát s ennek, mint ilyennek, ő volt az első szerkesztője. Az 1880-ik esztendőben, mint theologus, megirta a debreceni főiskolában fentálló Magyar Irodalmi Önképző Társulat történetét, melyet a nevezett társulat, 40 éves jubileumának alkalmából — nyomtatásban — kiadott.

A theológia bevégezése után 1 évig gimnáziumi segédtanár, 1 évig pedig szénior volt a debreceni kollegiumban.

Az 1882—83-ik iskolai évet a bázeli és a berlini egyetemeken töltötte.

Közben letette a két lelkész-képességi vizsgálatot — szintűnő eredménnyel.

A külföldről haza kerülő földesi segédlelkész volt 8 hónapig.

Ekkor a dévaványai egyház adminisztrációjával bízták meg. Dévaványán azonban csak három hetet tölthetett, — mert időközben, 1884. tavaszán — az erdélyi egyházkerületben Szilágyvármegyében fekvő Kémer, rendes lelkészül választotta el és ő június elején már el is foglalta állását. Kémeren 1886. tavaszáig maradt.

Ekkor a földesi egyház egyhangu meghívásának engedve földesi lelkészszé lett. Földesen hét évet töltött.

Ekkor Püspökladányban választották meg lelkészül. És ő 1893-ban Püspökladányba költözött át. E nagy egyházban hat és fél évig lelkészkedett.

Innen választották és hívták meg a debreceni theol. akadémiára a dogmatika tanárának. Ő pedig *bejött felényi fizetésre, mint amennyi fizetése volt a lelkészi katedrán.*

A közélet terén hamar munkába kellett állnia. Már, mint fiatal földesi lelkész; később, mint püspökladányi lelkész, tagja volt Hajdúvármegye törvényhatósági bizottságának állandóan s főképen a vármegye közigazgatási bizottságában vett tevékeny részt.

Hivei — mind a három gyülekezetben — nemcsak becsülték, hanem szerették is. Ez az

ő legnagyobb dicsekedése a világon. És méltán. Mert a szeretetnek aranykoronája a viszontszeretet. És ez a korona minden koronánál becsesebb e világon. Igen, ő elmondhatja magáról: „Három gyülekezetben voltam lelkész; ezek közül kettőben egyhangulag, egyben pedig szavazattöbbséggel választottak meg; de ma mind a három gyülekezetben egyhangu lenne megválasztatásom!“

Páratlan adminisztrátor hírében állott. A kormányrudat erős kezekkel tartotta és igazgatta. És hivei ezt neki szives-örömet elnézték, mert látták, *hogy semmit sem tesz a maga érdekében, hanem mindent az ő érdekéből.*

Különösen Püspökladányban fejtett ki nagy és üdvös tevékenységet. Püspökladányban a határ háromnegyedrésze vallásalapú, tehát kötött birtok. E miatt a lakosság, a szegény nép folyvást koldúsodott és már kezdett kiköltözni. Ő pedig az ő nyomorgó hiveinek, testvéreinek érdekében, fent úgy, mint lent, erős agitációt indított és uttorője volt annak az okos gazdasági politikának, mely végre is belátta, hogy azokból a nagyterjedelmű alapítványi bérletekből adni kell valamit a népnek is. Földet a „föld népének.“ Magyar földet a magyar föld népének! Hogy e tekintetben kitűzött célját elérhesse, egy kis lapot alapított „Püspökladány“ cím alatt. Ebben ezt a kérdést — közeledvén a birtokok új bérbeadása — állandóan felszinen tartotta, izgatott, kapacitált, kért, rimázkodott, küldöttséget küldöttség után vezetett, stb. (Pedig, Püspökladányban nyomda nem lévén, e kis lapot állandóan Hajdúszoboszlón nyomatta.) Ő volt akkor az első kikiáltott „uri szociálista.“ Büszke volt e névre. Hiszen Kossuth Lajosnak is minden dicsősége ott van abban, hogy őt Széchényi „szociálista apostol“nak titulálta. A sok méltatlan gyanúsításért, amiben bő része volt; de főképen a nép érdekében kifejtett buzgalmaért, a községből távozása után a képviselőtestület egyhangulag *Püspökladány diszpolgárává* választotta!

De megbecsülte őt egyházmegyéje is, korán tanácsbírójául választván őt.

1901-ben pedig az egyházkerület választotta őt meg tanácsbírónak.

Soknemű adminisztratív — részint egyházi, részint községi és társadalmi — elfoglaltsága mellett is első sorban mindig református prédikátornak tartotta magát. *Nem tartozott a mellékfoglalkozások és mellékkörülmények emberei közé, mint azok az ugynevezett igehirdetők, akik minden egyebek, csak nem igehirdetők.* Csak nagy ritkán,

csak elvéve esett meg, hogy helyette más állott fel, vasár és ünnepnapokon, a templomi szószékbe. Káplánja is csak egyetlenegy izben volt, két évig; akkor is csak azért, mert egyházának anyagi ügyeivel mélyrehatólag akart foglalkozni.

E mellett a tudományokról sem feledkezett ő meg. Több rendbeli alkalmi és ünnepi egyházi beszédén („Lelkészválasztási,“ Debr. 1892. — „Kibucszuzó“ Debr. 1893. — „Beköszönő“ Debr. 1893. — „Reform. ünnepi“ Debr. 1900. stb.) 1895-ben „A baptista“ című füzetet adta ki Debrecenben, mely füzet másfél év alatt két kiadást ért.

Az 1896-ik évben egy füzet dogmatikai tanulmánya jelent meg szintén Debrecenben. A Kálvin-féle Institutióknak a „Magy. Prot. Irod. Társaság“ kiadásában napvilágot látott fordításában (1903.) tevékeny részt vett, mint a fordítás revizora. Irt egy terjedelmesebb „Apologetikát“ (Debr. 1905.) és vallásbölcészettel foglalkozó tanítványai számára lefordította a Zimmerman-féle „Buddhista katekizmust“ a német szövegű 6-ik kiadásból (Debr. 1906). Ezekon kívül kötetekre menő különböző tanulmányokat és irányító cikkeket irt össze az iskolai évkönyvekben, egyházi lapokban, de főleg a „Debr. Prot. Lap“-ban. Ez a lap ugyanis a 90-es évek második felében meglehetősen válságos anyagi helyzetbe jutott s felkérésre ő vette kezébe a szerkesztői tollat. De, mivel még nem lakott Debrecenben, egy ideig két debreceni tanárral szerkesztette lapunkat, úgy, hogy övé volt a szellemi munka, egyik szerkesztőtársa az előfizetéseket és általában az anyagiakat, a másik meg a nyomdai technikai dolgokat kezelte. 1901. január 1-én azután maga vette át a lap teljes szellemi vezetését és így szerkesztette azt 1904. december 31-ig. Lapunk élén tehát összesen hét esztendeig állott és e lapot állandóan magas nívón tartotta. Munkatársai között ott látjuk közéletünk igen előkelő tényezőit. (Br. Bánffy Dezső, gróf Tisza István, Ritók Zsigmond, Dr. Hajnal István, Dr. Erdős József, Balogh Ferenc, Dr. Masznyik Endre, Zoványi Jenő, Veress István, Dr. Barcsa János, Sinka Lajos stb.) Ő maga is erejének javát vitte belé e lap szerkesztésébe, a szó szoros értelmében irányító hatást fejtett ki és ha egyházunk szekere az utolsó másfél évtized alatt előre haladt, abban Erössnek — az írónak — nem csekély része van.

Ime, igen tisztelt olvasóink, ezt a fáradságot nem ismerő, ezt az emberfeletti munkától izzó pályafutást koronázta meg az isteni bölcs gondviselés, mely csak javunkat akarja, a Ti-

szántuli ref. egyházkerület püspökségével. *Nem a korona emeli a főt, hanem a fő a koronát.* Az a nemes pályafutás, melynek koronája az ő püspöksége, csak emeli előttünk a püspöki állás méltóságát, dicsőségét. Ezt a magas állást becsültük meg akkor, midőn arra Eröss Lajost választottuk meg püspöknek!

Immár két vezérünk vagyunk. Mózes és Áron. Fel a munkára! Fel a küzdelemre! Még nem foglaltuk el az ígéret földjét. De minden bizonynyal el fogjuk foglalni! Mert velünk az Isten: a világgosságnak és az életnek, az igazságnak és a szabadságnak hatalmas Istene.

A földön vezérek és katonák, kálvinista ősök, kálvinista hősök ivadékai! Az égben Isten, atyáink Istene! Hogy vehetnének hát a mi egyházunkon diadalmat a pokol kapui!?

Jánosi Zoltán.

Dr. Jászi Viktor akad. igazgató évet megnyitó beszéde.

Mély tisztelettel üdvözlöm a Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Elnökséget körünkben, mikor a nagy pihenés után nagy és erős munkára gyűltünk újra egybe. Adja Isten, hogy eredményes munkára! Ám minél tovább működöm a tanári pályán, annál inkább látom, annál erősebben, mondhatnám kinzóbban érzem, hogy azokhoz a nagy feladatokhoz képest, melyek előttünk állnak, milyen kevés az, a mit elérni tudunk, milyen nagy ür tátong nemcsak az eszményileg kitűzhető, hanem az emberileg is elérhető célok és a között, a mit tényleg megvalósítottunk. Nem vigasz, legfeljebb mentség és magyarázat, ha azt felismertük, hogy mi is és az iskola is társadalmunknak részei vagyunk és az iskola az értelmi és erkölcsi erők kifejezésében csak gyönge tényező a társadalomnak mindenkit érő ellenállhatatlan hatása mellett. És a míg társadalmunkban a kötelesség tudás, a munka megbecsülése és az igazságosság megkövetelése oly alacsony fokon állnak, az iskolától sem lehet csudát várni; jó, ha egy-két lépéssel feljebb tud jutni, mint a hegymászó meredek útján. De mikor azt látjuk, hogy mások mennyire előttünk járnak és mily gyors tempóban haladnak, a türelmetlen elégedetlenség nyomozó érzésétől szabadulni nem tudunk.

Azonban a külső haladás örvendetes nagy lépésére mutathatunk rá ez alkalommal. Az öreg

kollégium fiatal hajtása a bölcsészeti fakultás, mely ez alkalommal először szerepel megalakult külön szervezetében. Adja Isten, hogy beteljesedjenek a hozzá fűzött remények, hogy hiven és eredménnyel szolgálja azokat a nagy érdekeket, melyek végett megalkottatott. Hogy milyen formában végzi, az a jövő titka. Hisz itten áll előttünk nagy kérdőjelképen a debreceni egyetem ügye. Mérhetlen fontosságát itt hangsúlyoznom felesleges. De kifejezést kell adnom annak a kívánságnak, hogy a kérdés mihamarabb dülöre jusson. Mert a várakozó bizonytalanság minden átalakítást, reform-munkát megakaszt, pedig, hogy mily fontos teendők várnak reánk, elég a bentlakás mai tarthatatlan állapotára és egy modern internátus létesítésének sürgős szükségére utalnom.

Mind e nagy munkában bizunk, az egyház-kerület és vezetőségének bölcs irányításában és támogatásában, bizunk különösen a főgondnok ur működésében, ki a multban is vezérünk volt s a jövőben is annak akarjuk látni. És itt nem térhetek ki egy szubjektív jellegű megjegyzés elől. Társadalmunk gyöngeségéről szóltam az imént. Annak egyik eredménye de aztán oka is, hogy intézményeink gyöngén vannak elátva emberekkel és ezért gyöngén funkcionálnak is. A legtöbb vezető alkalmatlan, vezetni nem tud és nem mer, hanem bizik benne, hogy a valami-kor valahogyan meglóditott dolgok tehetetlenségi nyomatékukkal tovább is mozgásban maradnak. A mi eredményt aztán a természet erőinek játéka létrehoz, azt a vezetés érdemének tudja be a hizelgés. Ha a fák tavasszal újra rügyeznek s a vándor madarak visszatérnek, ez is a kormányzat bölcsességét hirdeti. Méltóságodban épen azt tartjuk sokra, hogy elvállalt tisztének nem diszét, hanem terhét keresi és viseli. Ha vezérnek állították oda, vezet is, vagyis nem passiv szemlélője a dolgoknak, hanem mindenben kötelessége szerint ítéletet formál magának, s a mit legjobbnak tart, azt nemcsak óhajtja, de akarja is. Hogy ha a küzdelemben sár is fröccsen reá — sebaj! Azt mondhatja Aranynyal: „letörülöm.“ Az csak azt mutatja, hogy csatában volt és harcolt. (Éljenzés taps.)

*

Tisztelettel és örömmel üdvözlöm itt ez alkalommal főiskolánk másik két támaszának, a debreceni ref. egyháznak és Debrecen városának képviselőit, kérve őket, hogy azt az érdeklődést és tettekben nyilatkozó támogatást, melyet

a multban tanusítottak iskolánk iránt, a jövőre is biztosítsák. Bizton hiszem, hogy e három tényező, kerület, egyház és város, teljes harmoniában fog együtt munkálni főiskolánk tovább fejlődésén. Hiszen a debreceni egyház a kerület alkateleme, kettőjük érdeke, hogy iskolánk virágozzék, azonos. Épugy odafűződik Debrecen város minden érzése és törekvése főiskolánk fejlesztéséhez. Ha iskolánk tudja, hogy mennyit köszönhet a város áldozatkészségének, Debrecen városa is tudja, hogy hírének és népszerűségének nagy tökéjéhez mennyi kincsessel járult e főiskola. Hogy Debrecen városa ezt tudja, megmutatta a közel multban is, legutóbb a főiskola egyetemé fejlesztésének érdekében tanusított fejedelmi bőkezűségével és bizton hisszük, hogy érzülete a jövőben sem fog megváltozni.

Ez érzületnek egyik tanubizonysága az is, hogy Debrecen város társadalma is érdeklődéssel vesz körül bennünket és ez ünnepélyünkön is megjelent számos kiváló tagja személyében. Hálás szívvel vesszük érdeklődésüket, mert szükségünk van az érdeklődés és szeretet meleg légkörére, hogy fejlődhessünk. A mint az élőlényeknek meleg és világosság kell, hogy életben maradhassanak, épugy az erkölcsi világ lényei-nek is. Az egész református egyház, a város és társadalma érdeklődéséből és rokonszenvéből sugárzott ki az a meleg és fény, mely iskolánkat a multban életre keltette és fentartotta: azt a fényt és meleget kérjük és várjuk a jövőre is. Az 1908—9. iskolai évet megnyitottunk nyilvánítom.

A lövőpetri egyház örömnépe.

A lövőpetri ref. egyháznak hála és öröm ünnepe volt szept. 13-dikán. Hála ünnepe, mert ezen a napon adta át a közhasználatnak fejedelmi bőkezűséggel épített új templomát. Nagyságos Sesztina Jenő földesurunk öröm ünnepe volt, mert azon áldozatot nem kimélő fejedelmi adományt lélekemelő örömnépe keretében szenteltük fel. Szívünknek örömtől lelkesülő magasztos érzései közt, hálás szívvel borult arca gyülekezetünk minden tagja és fejedelmi adományt létesítő földesurunk és kedves neje valamint fényes családja előtt s szívünk buzgó érzésében kértük a mindenható Istent, hogy drága életüket védje és tartsa meg sokáig.

Olyan magasztos, olyan felségesen megható, szívet lelket nemesítő cselekedet, mint a minőt ebben a kis egyházban nagyságos Sesztina Jenő ur tett: a mai sivar, anyagi világban páratlan. Mert ha nézzük a mai kor embereinek, nagyembereinknek munkálkodásait, ha figyelemmel kíséjük az egyház, az iskola felvirágzására, az Isten dicsőségére tett áldozatokat, ehez hasonlót ma nem látunk. Nincs ma már olyan mély vallásos

ézés az anyagiak után futkosó emberek lelkében, a mely vezér elve; nemes tettek, magasztos munkák cselekedésére vezérelnek. Ma már a vallásos áldozatok fejedelmi mintaképei a Rákóczyak, a Bethlenek, a Török Bálintok példái nem lelkesítenek, nem öntözik az Isten által javaikban megáldottakat, a multak fényes példái elmúltak, elenyésztek az elhunytakkal együtt. Épen azért jól esik látni e helyen a mi fejedelmi adományozó földesurunk, ki boldogult édes apja drága emlékére az ő kedves nejjével, a szerénység a vallásos lélek mintaképével a legmagyarabb egyének egyike, magyar református kis egyházunknak ily magasztos, ily fenséges műzissel nagyszerű berendezéssel, saját költségén templomot építettek.

Mar előzőleg jelezve volt a templom szentelés ideje: az azon megjelenni szándékolt kiterjedt uri család és barátok száma, kik Debrecenből óhajtottak megjelenni az örömnépen. Vasárnapot megelőzőleg már kijöttek Sesztina Lajosné ő nagysága, édes anyja a jó gyermeknek, kinek elhalt jó férje, a fiu gondos édes apja emlékezetére emelt oltárt a halás vallásos sziv. Sesztina Jenő ur és kedves neje Csanak Margit urnő. Meltóságos Műnich Aurélné két fiával Aurél és Aladár-ral, hogy a másnapi ünnepekre a készüléket megtegyék. Az a gondoskodó az a minden legaprólékosabb dolgokat, tenni valókat hirtelen áttekintő páratlan ügyesség hazai asszonyi teendő, melylyel rendezve lett minden mutattak, hogy földesurunk neje, nemesak mint magas műveltségű urnő, hanem, mint páratlan gazdasszony is, a legelső elseje.

Masnapra viradóra élénk mozgalom volt a kis faluban, a torony és templom, valamint a régi templom is lobogó díszet öltött s az emberek ünnepi ruhában csoportosultak az utcákon, különösen a templom és a parochia körül. Majd jött a Debrecenből érkező vendégek eleibe Kisvárdaba a fel 9 órai vonathoz való menés ideje.

Tizenkét pompás fogat, elől két négyes várta őket. Megérkeztek a vendégek meltóságos Wessprémi Zoltán Hajduvármegye és Debrecen sz. kir. város főispánja gyermekeivel, Csanak József neje és gyermekei. Rikli Antal és neje, Rikli Anna és férje, Rikli Antal, Rikli Piroška, Tóbi József, Dr. Tüdös Janos nejjével gyermekeivel, Muraközi Laszlo gyógyszerész, Tóth Istvan műépítész a templom építető, tervezője Veszter Istvan, Nt. Szele György debreceni lelkész, az ünnepi szónok s többen. Majd jött Dr. Rác János sárospataki akadémiai tanár, Nt. Görömbey Péter esperes ur, Nagy Istvan gemzsei lelkész, Görömbei István Cserepeskenézi lelkész, kik az Isteni tisztelet végzésére, a funkciók teljesítésére kérttek fel.

Az isteni tiszteletre hívó harangok szava ekkor megcsendült. A parochián összegyűlt 5 lelkész papi díszben megindult a templom felé, melynek kölépcsője mellett a Sesztina ur kastélyából szinten akkor kiindult uri közönséggel találkozva megállott, hogy meghallgassa Tóth Istvan műépítész rövid beszédét melyel a templom kulcsát átadta Sesztina urnak. Most az egész gyülekezet a templom ajtóhoz ment fel, az egyház presbyteriuma és 24 fehérbe öltözött leány között, hogy szemés fültanuja legyen azon magasztos jelenetnek, melyel Sesztina ur átadja a kulcsot ismét az egyházmegye képviselőjének Nt. Görömbey Péter esperes urnak, ki halatelt szivvel kívánt áldást az ő nemes lelkére s egész

családjára. Majd a helybeli lelkész kezébe tétetett át a kulcs, ki az ajtót Atya, Fiu, Szentlélek Isten nevében megnyitotta.

Az ajtó kinyitása után felzendült a gyülekezet ajakán „Örül mi szivünk mikor ezt halljuk“ szép énekünk, ez ének vers éneklése alatt bevonult és elfoglalta helyét a közönség, mely beröltötte zsufolásig a gyönyörű templomot. Elhelyezkedés után „Im bé jöttünk nagy örömmel Felséges Isten“ énekelletett. Majd utánna, „Jövel szent lélek Uristen“ fennállónak, ezután következett a 233 dicséret 1 és 3-dik verse, melynek utolsó sora közben ment fel a szószékbe Nt. Görömbey Péter esperes ur s mondta el azoknak a gyönyörű s lelkeket mennybe felemelő, szivet és észet lebilincselő imáknak egyikét, mely az ő sajátja. Ima után Nt. Szele György beszélt, mondta el remek predikációját, mely a hallgatóság lelkét annyira lekötötte, szivet annyira lefoglalta és meghatotta, hogy szem nem volt mely ne könnyezett volna, melyből az öröm és hála könnyei ne folytak volna alá. Végül alantírott olvasta fel a templom építés történetét, mely felolvasásnak végén lehullott arról az egyszerű fekete márványabláról a lepel, melyen aranybetűkkel van vésvé be fejedelmi adományozónk és kedves nejjének nevei, melyet örök soha nem muló hálája és kegyelete jeléül helyzetetett egyházunk a templom falába. Ismét ének „Az ur énnékem öríző pásztorem“ következett. Most kilépett az Ur asztalához Nagy István gemzsei lelkész, feltakarított a szent asztal, melyre a Nagyságos asszony egy remek drága Ur asztali terítőt is adományozott, valamint a gyülekezet lelkes lányai, asszonyai új urasztali készletet vettek s ki osztotta az urvasoráját kinek a bor kiosztásában Görömbey István cserepeskenézi lelkész segédkezett. Ennek bevégezése után a gyülekezet eloszlott. A lelkészek az esperes urral valamint az egyház presbyteriuma ismét a lelkész lakra mentek, hol az esperes ur elnöksége alatt presbyteri gyűlés tartatott, melyen nagytiszteletű esperes ur ismét méltatta a nap jelentőségét és a mai nap lefolyt ünnepélyt megörökítés végett jegyzőkönyvbe felvenni javasolta, mely határozatiilag elfogadtatván, azon óhajának adott kifejezést, hogy ebből a gyűlésből testületileg menjünk megköszönni ezen fejedelmi adományt Sesztina urnak. Azonban megelőztünk, mivel Sesztina ur jött hozzánk; itt kellett hát lefolyni azon megható jelenetnek, midőn könyekig meghatva, örömkönyeket sirva mindnyájan, esperes ur, az egyházmegye, a lelkész pedig egyháza nevében köszönetet mondott Sesztina urnak a templom építéséért, melyre ő is könyek közt meghatva felelt s mondta: nem hiszéből, nem magam mutogatása végett, hanem szivem és lelkem indításából, magyar református vallásomhoz ragaszkodva építettem Isten szent neve dicsőségére, édes apám emlékére. Adja a jó Isten szent neve dicsőségére, édes apám emlékére. Adja a jó Isten, hogy a milyen szivvel adom át ezt a templomot olyan szivvel vegyék azt én tölem, legyenek vallásosak, szerezessék azt.

Ennek is végeztével aztán vonultunk el a már szépen fel zöldgalyazott csomózó házba a fehér asztal mellé az ebédhez. Itt midőn már lelkünk és szivünk meglegittetett, testileg is meglegittetünk.

Az ebéd finom izléses voltáról a debreceni magyar konyha méltán dicsérendő. Ebéd alatt, melyet a cigányzene élvezete is méltán fűszerezett, szebbnél-szebb

toasztokat mondottak, melyek igazán lebilincseltek bennünket. Felköszöntöket mondottak az esperes ur, a főispán ur, Dr. Rácz Lajos, Szele György, Dr. Tüdös, Csanak és maga Sesztina ur is, melyet egész 6 óráig lelkesült örömmel hallgattunk, a mikor is jött az indulás ideje s előállottak a diszes fogatok, a melyek vitték a vendégeket a vasúthoz. S mi pedig sóhajtottunk utánok! Isten áldjon benneteket! Hogy a mi örömmünneplésünk fényét, szeretet kis egyházunkban magas megjelenésekkel fényessé, a mi hálánkat megjelenésekért soha el nem mulóvá tettétek: Isten áldása legyen rajtatok.

Lelkészeiktatás Törökszentmiklóson.

Lélekemelő ünnepély folyt le mult hó 30-án Törökszentmiklóson. E napon lett hivatalába ünnepélyesen beiktatva az áldott emlékü Vadai Ferencz utóda az egyhangulag megválasztott Olajos Pál, ki elhagyta szülőföldét, a kies Hegyalja vidékét, hogy aranykalászszal ékes Alföld szívében szolgálja ezentul az ő Urát, Istenét.

Az új lelkész 29-én, d. u. érkezett meg családjával, szerető rokonok kíséretében, a vasuti állomáshoz, hova kizarándokolt a város színe-java valláskülönbség nélkül, hogy szíves Isten hozottat mondjon az új lakostársnak. Kiss István városi főjegyző az egész város nevében mondott szívből jövő üzletet, kérve az új lelkészt a felekezeti béke ápolására és fentartására, mely egyik speciálitása Törökszentmiklósnak. A róm. kath. hívek nevében Oldall Jenő plébános köszöntötte az érkezőt, ki meghatva e nem remélt szép fogadtatástól, mondott ékes szavakban köszönetet.

Ezután megindult a hosszú kocsisorból álló menet s harangzugás közben, a fellobogózt utcaikon át, a református templomba vonult hálaadó imára.

A tulajdonképeni beiktatás másnap, Vasárnap d. e. 9 órakor kezdődött a zsufolásig megtöltött templomban. A törökszentmiklósi presbytérium kérésére, az egyházmegye nagyérdemű esperese. Györy Lajos, személyesen végezte a beiktatást, ki a gyülekezeti ének elhangzása után imádkozott, majd felhívta az új lelkészt beköszönő beszéde megtartására.

Általános figyelem közt lépett a szószékre s mondotta el beszédét Olajos Pál, János ev. XVII. 11. és 13. verse alapján: „Szent Atyám! Tartsd meg a te nevedben azokat, akiket nekem adtál, hogy legyenek tökéletesen egygyé és hogy megtudja e világ, hogy engemet te küldöttél és őket szeretted, miként engemet szeretted.” E gyönyörű textus alapján elmondott beszéd tartalmas, remek kidolgozásban, szép előadásban, ugy az értelemhez, mint a szívhez szólva, mindvégig lebilincselte a nagyszámu hallgatóságot. Ezután Györy Lajos esperes mondott, tőle megszokott, eszmékben gazdag beszédet, nagy hatást tevén ugy az új lelkészre, mint az összes jelenlevőkre. Beszéde után a nőkből és férfiakból álló, vegyeskaru Református Dalárda, Zeke Dániel tanító vezetése alatt énekelt egy szép műeneket, magával ragadva a hallgatóságot.

Templomból kijövet az új lelkésznél több küldött-ség tisztegett. Majd a presbyteri gyűlés következett, melyen az egyház másik lelkésze, Kutas Bálint, ünnepélyesen átruházta új lelkésztársára új hivatalával járó

teendőit. (Iskolaszéki, szeretetegyesületi, ifjusági egyesületi elnökség, ipariskolai, ismétlőiskolai, konfirmációi hitoktatás.) Olajos Pál átvevén új tisztségeit, a mai nap emlékére maga és felesége, azületett Bodolai Etelka nevében, egy ujonnan építendő második templom alapja javára 1000 (egyezer) koronát tett le a presbytérium asztalára. Követésre méltó, nemes tette nem szorul dicsegetre.

Magyaros szokás szerint az egész aktust egy népes közebéd zárta be, melyen szebbnél-szebb felköszöntőkben nem volt hiány.

Az új lelkész működése iránt a legszebb reményekkel eltelve ért véget a mindvégig szép lefolyású lelkészeiktatási ünnepély.

Vityi Bertalan emlékezete.

(1848—1908.)

Augusztus 31-én kísértük örök nyugalomra a berei ref. lelkészt Vityi Bertalant. Szabolcs vármegyében, Nyírbogáton született 1848-ben egyszerű földműves családban. Elemi iskoláinak végzése után Miskolcra ment, ottan lakó sógorához középiskola tanulása végett, de onnan azonban egy év múlva Debrecenbe vitték szülei. az egész középiskolában a jobb tanulók közül való volt, a theológián azonban megfeszített szorgalmával az elsők közül való, majd első lett, s egy évi széniorsága lettelével a főiskolától nyert alapítvánnyal a bécsi theológiának volt félévig hallgatója. Innen hazatérve Sarkadon, majd Göben Szilágyi Lajos esperes mellett volt káplán. 1873-ban választotta meg a berei gyülekezet lelkészü, hol 35 évig volt a kis gyülekezetnek valóságos lelki atyja, az egyház anyagi dolgának rendbehózoja, vagyongyűjtője. Az egyházmegyei özvegy-árva gyámodának, a multban zavaros ügyeit, mikor egy jóbarátjával rendbe hozta, az egyházmegye osztatlan bizalma ötét tette ez intézet pénztárosává 1885-ben, ugyanazon papi tanácsbirónak is megválasztatván, mindkét tiszte haláláig a legnagyobb pontossággal töltötte be, amott a krajeárból is garast igyekezővén teremteni, itt pedig a részrehajlatlan birói szerepet töltvén be.

Családi élete a legnagyobb boldogságban telt ez előtt négy évig, amikor egyetlen, szép tehetségű és nagy jövőjű fiának Dr. Vityi József ügyvédnek korai halála gyászba borította a szülőket. Ettől kezdve Bertl bátyánk humorát, jó kedélyét alig-alig hallottuk felesillani, két apátlan árva unokájának sorsa, jövője foglalkoztatta s tette borussá a jókedvű bácsit. Julius 6-án érte jobb oldali szélhűdés, melyből erős szervezete s kezelő doktorának ügyessége folytán anynyira épült, hogy beszédjét, emlékező tehetségét, járását is visszanyerte, Augusztus 27-én a reggeli órákban anélkül, hogy bármi izgatta volna egy ujahb roham, a véres agyszélhűdés következett, negyednapra aug. 30-án megszűnt élni. Temetése másnap délután volt, özvegye és pástör nélkül maradt gyülekezete az igaz bánat és veszteség könnyeit hullatván a koporsóra. Ravatalánál Uray József imádkozott, alulirott orátiót tartott, a sirbeszédet Bogdán János segédlelkész végezte. Nyugodjék békén.

Takács Ferencz.

Vincze Ödön.

(1857—1908.)

A fák lombkoszorujában jelentkeznek a sárguló levelek, a nap melegsége vesztí erejét, növekedik az árnyék, az őszi szél meg-meg lebbenti szárnyait . . .

Hova tovább több-több emlékeztető jele tűnik elő a mulandóságnak, mely azt hirdeti: „ember, porból lettel, porrá kell lenued!“ . . .

A természet lassu haldoklása az ember sorsának tanubizonysága s arról beszél, hogy „nincsen itt marando városunk, hanem jövendőt keresünk“ . . .

A naponként szaporodó ujsirok, a sötét koporsók látása sem képes a szeretettől dobogó sziveket teljesen kibekíteni az elválás gondolatával, habár megcsendül a hit biztató szava: „Tudjuk, hogy ha e mi földi hazunknak hajleka elbomol, épületünk leszen Istentől, t. i. nem kezzel csinált hanem örökkévaló mennyben“ . . .

A harangok zugasa, a szemekből a könyvek hullása (szept. 15-en) ion bizonyosága annak, hogy az aggodalom, rettenetes indokolt volt, mert a lassan haldokló nagy beteg. Vincze Ödön békési ref. lelkész, jobb létre költözött, a vesztesség fájdalomnak eme szavait ültetve az ajkakra: „Meggzunt a mi szívünknek öröme, siralomra fordult a mi örömünk. Eesett a mi fejünknek koronaja.

De mit sem ér a sirás, zokogás . . . E földre többé vissza nem tér a megboldogult, csak emlékezete marad itt szívünkbe zarva s a fájdalom, melynek sötét leple borult a lelkekre, midőn porsatorából elszállt az égi szikra, az Ő nemes lelke . . .

Nem volt Ő „idegen és jövevény mi közöttünk,“ dacára annak, hogy meg két éve sines annak, hogy hozzánk költözött, mert kora ifjuságának arany álmái, a meglett fertiának edes vagyai, ide hívták, ide csalták őt sziveben aliandoan, onnan a berces hazából, hol baratsagos otthont, tiszteletet, szeretetet talált, de mégis aliandoan lelki szemei előtt lebegett a reménysugar, hogy onnan, hol „barangol és zug-zug az őszi szél,“ vissza jöhessen ide, hol az „arany kalásszal ékes rónaság“ hívólag int fele . . .

Haza jött! . . . Amde rövid ideig tartott öröm, hosszu banat lett kísérője . . . Haza jött, hogy a halál alma itt boruljon szemeire! . . . Most már „a mi barátunk aluszik!“ . . .

Vincze Ödön született 1857. szept. 29-én Makón, honnan szülői Battonyára s Békésre költöztek, mert lelkész-tanár atyja békési tanarrá lett megválasztva. Egész tanulói pályáját mint jeles, kitünő futotta meg s az élet iskolájában is kitünően állotta meg helyét, mint ember, lelkész, szónok egyiránt. Debrecenben gymn. szegédtanár, Nagykerekiben, Makón segédlelkész, Kémeren, Diósadon, Békésen rendes lelkész, a szilágyszolnoki

egyházmegyében egyházmegyei pénztárnok, megyebizottsági tag, a társadalmi s politikai életben előkelő helyet elfoglaló, egy alkalommal országos képviselő jelölt volt. Szellemes, jómodoru, vig kedélyü ember, jó barát, hü férj, szerető családapa szállt sirba vele . . .

Az irodalom terén is számottevő volt. Irt egyházi beszédeket, melyek jó részben nyomtatásban is megjelentek. Hirlapi cikkeket egyházi, iskolai, fővárosi és vidéki lapokba. „Báró Kemény Gábor emlékezete“ címü dolgozata több példányban jelent meg nyomtatásban. Emellett sikerült költeményeket is irt . . .

Annak, ki szólotta Istennek beszédét, szívetől indítatva, a szivekre jötekonyan hatva, immár örökre elnémultak beszédes ajkai, a sziporkázó szellem, éles ész, nemes lélek itt hagyta a földet . . .

Nemcsak barátság kötötte szívemet a koporsóba költözötthez, de az is, hogy a kémeri paróchián második hivatal utódom volt Ő s életéből mintegy husz évet az én szülő vármegyém kebelében töltött el mint lelkes, annyival fajóbb sebet ejtett szívemen, hogy most midőn közelembbe jutott végre, ily gyorsan kivágotott élet fája s még temetésén sem lehetve jelen baráti könyemet nem hullathattam koporsójára . . .

Itt veszek tőled bucsut, szemeimben fájdalom könnyei, a viszonzlatas vigasztaló reményével . . .

Isten veled, virasszon sirod felett hálás emlékezet, szeretet! . . .

Dombi Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Szavazat bontás.** Derülten kelt szept. 23-dikának reggele, melynek d. e. 9 órájára tüzte ki gróf Dégenfeld József a püspöki állásra beadott szavazatok össze számlálását. Az előző napon megjelent helyi lapok mind jóslásokkal próbálkoztak és a közhangulatnak, közvárákozásnak megfelelően Eröss Lajosnak ittelték oda a győzelem pálmáját. Elöttünk eleitől kezdve egyedül lehetségesnek, tehát a legbizonyosabbnak látszott e győzelem. Örömmel jegyezzük fel hogy nem csalódtunk.

De ne rohanjunk ajtóstól a házba s térjünk vissza a szavazat bontás eseményeihez. A szavazatbontó bizottság tagjai meglehetősen komoran, a hogy a helyzethez illet, már 9 óra előtt gyülekeztek a kollegium kistanács termében, hol a főgondnok és Sütő Kálmán bizottsági elnökök derült arccal várták őket. A bizottság tagjai közül hiányoztak néhai Kiss Albert, a ki időközben elhalálozott, gróf Tisza István, a

ki másnemű elfoglaltságai tartóztattak és Kiss Ferenc püspökladányi lelkész. Mindezeket szokott pedáns pontossággal konstataálta a bizottság jegyzője, s ezzel kezdetét vette a történeti jelenet.

A szavazást *Alsószabolcs* kezdi. Előbb a felebbezett böszörményi, szoboszlói szavazatok sorsa került eldöntésre. E szavazatokat a Dicsőfi javára beszámítani határozzák és az Eröss párt részéről beadott felebbezést elvetik. Azután vette kezdetét a szavazatok felbontása, Az első szavazat *Eröss Lajosra* esik, a ki ebből az egyházmegyéből 37 voksot kap, míg ellenfele csak 25-öt. *Bereg* az Eröss Lajosé 45 szóval 16 ellen. *Békés* megoszlik. Erössnek Füzesgyarmati 4 szavazata megsemmisítetik. Nem is kap innét csak 38 szavazatot a Dicsőfi 53 szavazatával szemben. Eddig a három egyházmegyéből Eröss kapott 120, Dicsőfi 97 szavazatot. *Bihar* ismét az Erössé 41 szavazattal 7 ellenében. 10 órakor Erössnek 161 szavazata van a Dicsőfi 138 szavazatával szemben. *Debrecen* többsége a Dicsőfié. Eröss 15 voksot kap, míg ellenfele 34-et, 11 óra felé jön *Érmellék*. Ez egyházmegyéből az Eröss szavazatai közül *Érmihályfalva* kettős szavazatát támadta meg a Dicsőfi párt. A bizottság a Dicsőfipárti többsége izgatott vita után az Eröss két szavazatát megsemmisíti. Az elnöklő főgondnok ez ellen óvást jelent s óvását jegyzőkönyvbe vétetni kéri. Különben az egyházmegye szavazatai közül 29 esik Erössre, 17 pedig Dicsőfire. 11 órakor Erössnek 205 szavazata van, a Dicsőfi 155 szavazatával szemben és így többsége 50 szó. *Felsőszabolcs* keserves fellebbezésekkel kerül sorra, Nagyhalász Dicsőfinek adatik és *Kemecse* szavazatának érvénye függőben tartatik *Zsurk* nem szavaz. A turai egyház szavazata megsemmisítetik (Eröss szavazata). A *felsőszabolcsi egyházmegye* többségében különben az Eröss szavazatainak buzgó megsemmisítése dacára is Eröss párti és 48 voksot ad Erössnek a Dicsőfi 41 szavazatával szemben.

Itt érte el az izgalom a tető pontot. *Felsőszabolcs* állásfoglalása ezen döntő súlylyal a mérlegbe. Ebből nem ismerték a pártok az eredményt. Ez Erössnek kedvezett, aki most fél 12 órakor 52 szátöbbséggel van előnyben.

Heves-Nagykunságban minden várakozás ellenére itt is megsemmisítették egy Eröss párti egyház szavazatát és pedig *Tiszafüredét*, amely Erössnek 3 voks veszteséget jelent. E megyéből így Eröss 32 érvényes szavazatot kapott, míg Dicsőfi 39-et Eröss többsége 44.

Máramarosugocsa csaknem tisztán Erössre szavazott és pedig 30-án mig Dicsőfi csak 3 voksot kapott.

Nagybánya többsége szinte Eröss párti. Eröss kap 28-at, Dicsőfi 14-et. Az Eröss többsége ekkor (338—250) 88.

Nagykárolyból feljebbezés nincs. Az egyházmegye már első választáskor is csaknem tiszta Eröss párti volt, ehez képest foglalt állást most is adván Erössnek 30, Dicsőfinek 5 szavazatot. 12 óra 22 perc Eröss 368, Dicsőfi 257, Eröss többsége 111.

A *nagyszalontai* egyházmegyének szavazatát közben érte el Eröss Lajos az absolut többséget. Eröss kapott 35-öt, Dicsőfi 27-et, 12 óra 30 perckor Eröss 403, Dicsőfi 284. Eröss Lajos megválasztott, Dicsőfi elesett s ezen a körülményen nem volt képes már a szatmári egyházmegye Dicsőfire eső állásfoglalása se változtatni. Most Szatmár nem koronázott, mind a régi hires Vályi és Kiss Áron féle választások alkalmából. A nagy mozgalom hiában esett s hiába az egyházmegyei elnökök iránti bizalom felvetése hivatalos s magán befolyásoltatások, melyek miatt Eröss nem kapott csak 11 szavazatot a Dicsőfi 60 szavazata ellenében. Eröss ekkor 415, Dicsőfi 344. A főiskola szavazata az Eröss Lajosé volt (23 szóval egy ellen) ezzel Eröss Lajos elérte a 415 (71) 416 szavazatot s így 71—72 szótöbbséggel választott meg. (1 ekléziának Erössre eső szavazata; Kemecse függőben van.) 1 ó. 45 p. kor lett köztudomásu az eredmény, melyet a nagyszámu érdeklődők hatalmas éljezéssel üdvözöltek. Ehez az üdvözléshez csatlakozunk mi is, akik szívünk szerint kívánunk Eröss Lajosnak is, a kerületnek is minden jót. Mint kuriózumot említjük meg, hogy Luby Géza a választás ellen feljebbezést jelentett be. A bizottság ezt az okvetlenkedést nem vette tudomásul.

— **Az Andrásfalvi csángók.** A tizennyolcadik században tette őket hontalanná a felekezeti tulbuzgóság és az önkény. Kétszáz éve, hogy idegenben élnek s nem tudták elfelejteni az édes magyar nyelvet és nem tudták levetkőzni a református nitet. Mintegy számkivetésben élnek, akár csak a zsidók Babylonban s dacára minden szétszóratásuknak megépülni törekeshnek es most is templomot építettek. Ennek felszentelésére hivatgnak most nagy örömmel, ennek felszentelésére indulnak most főtiszt. Kenessey Béla erdélyi ref. püspök és Kecskeméthy M. Lajos debreceni főiskolai tanár. Az erdélyi püspök megyés püspökük a német szuperintendens

mellett, aki szinte jelen leend. A debreceni tanár pedig a kegyelet s a hála révén jut a megtiszteltetéshez, Kecskeméthy M. Lajos ezelőtt tíz s egy néhány esztendővel papja volt Andrásfalvának s hívei most őt kívánták hallani, mert ő volt aki a lelkészlak és templomépités eszméjét, a nagy magyarországi testvérek és hívek segítségébe bizva felvetette. A várt segítség ugyan elmaradt, a magyarországi ekkleziákból, városokból alig cseppent-csordult valami és szegény kimondani, hogy a róm. kath. egyház is többet adott, mint mi, de a paplak és templom azért felépültek. Hála legyen a mindenható szent Istennek, hogy felépültek s a mi véreinknek és hitfeleinknek szép temploma és diszes papilakja hirdeti ott messze a régi magyar milkoviai püspökség helyén a kis 400 léleknyi ref. magyarság buzgóságát és hűségét. S hirdeti is még soká. Tartsanak ki a hitben és a magyarsághoz való ragaszkodásban. Ápolják a buzgó lelkészek iránti háladatosságot és kegyeletet. Virágozzanak mint a vizek mellé plántáltatott előfa. Máskor is merjenek nagy kezdeményezésekbe fogni, de mi is vegyünk lelket máskor igazán segítségükre sietni.

— **A nagybányai egyházmegye őszi közgyűlése.** A n.-bányai egyházmegye a kies Bikszád fürdőn f. hó 9 és 10 napján tartotta meg őszi közgyűlését. A gyűlést emlékeztetéssel *Helmeey* József egyh. megyei gondnok megnyitó beszéde, mely úgy külalakjával, mint különösen tartalmával a legnagyobb hatást váltotta ki. (Kár, hogy e beszédet nem küldték be lapunknak, hiszen közöltük volna. Szerk.) A gyűlés főleg a tanácsbíró választások miatt volt érdekes. Most foglalta el székét Tóth Dániel, ki a régi időkben már viselte e méltóságot az aljegyzői tiszttel egyetemben s a kit most csaknem egyhangulag választottak. Rövid tartalmas beszéde mindenkinek tetszett. Világi tanácsbírónak Bay Ferenc szinyérváralyi népszerű szolgabíró választották meg, ki e megtiszteltetést elfogadta. Ellenben nem fogadta el a tanácsbírárságot Magoss Ferenc egri lelkész egyházi főjegyző, noha őt is megválasztották akarata ellenére. A dolognak az a magyarázata, hogy a nagybányai egyházmegyében nem lehet a hivatalokat kumulálni, s főjegyző inkább főjegyző akar lenni mint tanácsbíró, különösen, ha esperesse is azt akarja. A gyűlést megkoronázta a világi gondnok által adott nagy ebéd, melyen szebbnél szebb felköszöntők hangzottak el, különösen ünnepelték Andrassy Kálmán buji lelkészt, a ki

mint vendég volt jelen. A lelkészi kar nagy érdeklődéssel várta a főgondnokot gróf Dégenfeld Józsefet, kiről az mondatott, hogy elfog jönni. El is jött volna a mint értesülünk, de szept. 9-én volt a debreczeni főiskola megnyitó ünnepélye s aztán meg nem kapta a meghívót. (R.)

— **Uj református egyház a tótságon.** Szeptember 13-án alakult meg Zólyombsn a református egyház ünnepiesen és ugyan-e napon volt a zólyomi ősrégi várban létesített szép imaházban az első istentisztelet. Patay Kálmán bars megyei református esperes szép beszédet mondott. A zólyomi református egyház, melyben az ottani magyarság újabb erősséget nyert, három megyére fogja kiterjeszteni működését. Az egyház megalkításában nagy része van Sörös Béla losonci református lelkésznek. Oláh Gábor máv. főellenőrnek és Salamon Ferenc dohányraktári főnöknek.

— **Az evangelium hódító útja.** Egy Amerikai missziói évkönyv megbízható statisztikai adatai szerint a vallásfelekezetek most következőleg oszlanak meg az egész föld kerekén: Az egész föld lakosságának száma 1.563.446.000 ember, mely létszámból 588.860.000 a keresztyén és pedig 166.066.500 prot. 202.638.500 róm. kath. 120.157.000 görög kath. (Ideértve a régi keleti egyházak híveit is). 11.222.000 izr. 215.630.000 mohamedánus 137.935.000 bádhist, 209.659.000 hindu, 231.816.000 konfuciánus és taoista, 24.900.000 shintoista, 157.969.000 animista, fetisimádó s más efféle s egyéb hívők. E statisztikából is kitűnik, hogy ma már a keresztyénség a legnagyobb vallás a föld kerekén. Ime az evangelium hódító útja a népek és a nemzetek között! A protestánsok száma folyton nő.

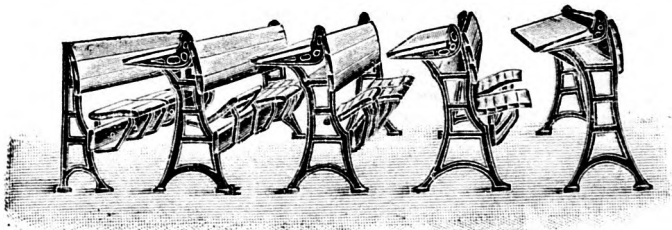
— **Tizezerkoronás alapítvány.** Deák Ferencnek, a haza bölcsének emlékeztet, hála 33 éves évfordulóján, tizezerkoronás alapítvánnyal örököltette meg Jász-Nagykun-Szolnok vármegye valamelyik városának főgymnásiumában legjobban érettségizett szegénysorsu ifjunak adatik. Ez évben a karcagi ref. főgymnásium legjobb növendéke kapta.

Tartalom-jegyzék: Erőss Lajos a tiszántuli egyházkerület új püspöke. Jánosí Zoltán. — Dr. Jászi Viktor akad. igazgató évet megnyitó beszéde. — A lövöpetri egyház örömmünnepe. — Lelkészbeigtatás Törökszentmiklóson. — Vityi Bertalan emlékezete. — Vireze Ödön. Dombi Lajos. — Különlélek.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

FEIVEL LIPÓT UTÓAI

Budapest, IX., Ipar-u. 4. sz.



Iskolapad, irodabutor, torna-
szerek gyártása.

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek :

1. A genfi egyház kátéja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak :

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.
Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hiteikvei Kálvi elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér
Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára 4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál**Kis Tivadar** könyvkereskedésében PÁPÁN

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és izléseken készít mindenféle

nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,

Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,

Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,

Lakodalmi kártyákat Stb.

Első magyar — villamos erőre berendezett —
hangszergyár.**STOWASSER J.**

es. és kir. udv. hangszergyáros

a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója

Budapest, II., Lánchid-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb
minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvó-
hangszerek készítésében és javításában.
— **Hangfokozó-gerenda!!** mely által
bármely hegedű, gordonka, melybe az
illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lá-
gyabb hangot nyer. (Biztos siker.) **Ke-**
zesség minden egyes hangszernél. —
Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.
Régi mesterhegedűk vétele és eladása.
Legnagyobb gyár és raktár. Saját
találmányu (Rákóczi) **tárogató**; általá-
nosan elismert legjobb, mely tökéletes
solo-hangszerré általam konstruáltatott.
Iskolával 35 frittól feljebb. — **Orgona-**
harmoniumok. A gyönyörű hang,
melyet a világhírű legjobb gyártmányu
amerikai rendszernek elmés szerkezete
elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű
pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hang-
szernél. Arjegyzék: minden egyes hangszerről külön,
kivánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és



Rendkívüli fontos újdonság!

Kiadásunkban megjelent a

Bibliai Szemelvények Könyve

4 táblázattal, 6 ábrával, 12 gyönyörű képpel és 5 színes térképpel.

A biblia ujonnan revidiált szövege alapján készítette

Murányi János,

péceli ref. lelkész.

A magyarországi ref. egyetemes konvent által 1000 koronával jutalmazott pályamű

Szó- és tárgymagyarázatokkal, rövid ismertetésekkel, táblázatokkal, ábrákkal, térképekkel és képekkel.

Ára csinos és erős fekete bőr vászonkötésben 3 kor.

„A magyarországi református egyetemes konvent 3472—1908. számú körlevélben elrendelte, hogy a „**Biblia Szemelvények Könyve**“ az 1908—9. isk. évi közpiskolai tankönyvjegyzékbe felvéssék, azért kiváló sulyt helyez arra, föltétlenül szükségesnek tartja és elvárja, hogy e kitünő tankönyv az összes hazai gimnáziumokban, polgári fiu- és felsőbb leányiskolákban, réal- és ipariskolákban, továbbá tanító- és tanítónő-képezdékekben a református vallásoktatásnál segédkönyvül alkalmaztassék.“

Felhívjuk ezuttal b. figyelmét a szakkritika által osztatlan elismerésben részesített következő tankönyvekre.

Tankó Béla, A főbb vallások története és a keresztyén egyház története a reformációig, füzve — — — — — 1 K 80 fill.

Tankó Béla, Egyháztörténeti olvasmányok.

I. kötet. A reformációig — — — — — 1 „ 80 „

II. kötet. A reformációtól kezdve — — — — — 2 „ — „

III. kötet. A magyar reformáció — — — — — 2 „ 40 „

E gyűjteménnyel a szerkesztő az egyháztörténelem tanulásához óhajtott segédkönyvet adni, mindenek előtt a **tanulóknak**, de az első tájékozódást kereső nagy közönségnek is kezébe.

Megjelentek és kaphatók :

Hegedüs és Sándor
Debrecenben.

prot. egyházirodalmi
könyvkiadóhivatalában

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamattal is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.



Hangfokozó-gerenda
mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 ft. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Arjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Ujjonnan megjelent művek!

H Ó S E Á S.

Theologiai magántanári vizsgái dolgozat.

Irta:

Ceglédi ándor

velikai-pisaneai református missiói lelkész.

Ára füzve 350 korona.

Halotti beszédek és imák

Irta:

K I S G Á B O R

volt pápai református lelkész.

Terjedelme 15 és fél iv. Tartalmaz 71 halotti beszédet és imát.

Ára füzve 4 korona.

Megrendelhetők a kiadónál:

K I S T I V A D A R

könyv- és papirkereskedésében Pápán, Fő-utca 21 sz.

MÜHLE VILMOS

es. és kir. udvari szállító

T E M E S V Á R.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legzebb diszfák,

cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolesóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.



Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos toronaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműveikben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

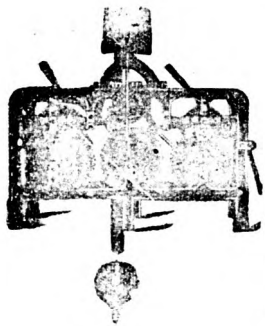
Anyakönyveket, tartós jókötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül meg számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálok. — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emb. l. lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmány artók.*

Toronyórák



palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

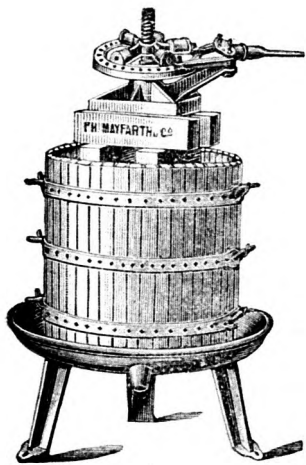
Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

BORSAJTÓK



szőlőzúzók
puttonok
barnyomó zsákok
raktára

Sesztina Lajos

vaskereskedésében
Debrecen, Piac-u. 23.

Pályázat.

Segéd lelkészi állásra. Évi fizetése 1000 (egyezer) korona az egyház pénztárából havi előleges részletekben. Egy butorozott szoba.

Az állás október hó 1-én elfoglalandó.

Levélbeli megkeresésre bővebb értesítéssel szívesen szolgálok.

Füzesgyarmat, 1908. szept. 9.

Kovács Károly
ref. lelkész.

Kedvező könyvvásárlás az alábbi hiterősítő, hasznos könyvekből.

Kor. fill.

<i>Hübner János</i> , Száz és négy válogatott bibliabeli históriák	2.50
<i>Jámbor Lajos</i> , Ószövetségi történet. 41 képpel	1.50
<i>Az ősz magyar vallás emlékeiről</i>	2.10
<i>Rácz Károly</i> , A pozsonyi vértörvényszék áldozatai	4.02
<i>K. Tóth Kálmán</i> , A reformáció története Magyarországon	—04
<i>Juhász Sándor</i> , Protestáns asszonyok	6.—
<i>Bunyán János</i> , A zarándok útja képekkel	4.—
<i>Faragó György</i> , Hogyan lettem én baptistává és miért nem voltam jó baptista	—20
<i>Csiky Lajos</i> , Imádságok és elmélkedések ifjak és leányok számára	1.20
<i>Révész Bálint</i> , Isten az én szívemnek közsiklája. Imádságos könyv	—60
<i>Révész Bálint</i> , Imakönyve	2.50
<i>Rozgonyi János</i> , Imakönyv ifjak számára	—50
<i>Baksay Dániel</i> , Mennyei szövetség. Valóságos imádságok és elmélkedések	4.—
<i>Baksay Dániel</i> , Üdvösség forrása az örök életre. Imakönyv	1.60
<i>Diószegi K. István</i> , Lelki fegyver. Imádságos könyv	—80
<i>Ecsedi Miklós</i> , Bányadt lelkeket élesztgető csendes muzsika. Énekeskönyv	—60
<i>Illatozó oltár</i> , Imádságok és elmélkedések	—60
<i>Maklári János</i> , Lelki jóillattétel. Imádságok és énekek	—40
<i>Pápai Páriz Imre</i> , Örök életre vezető keskeny út. Elmélkedések	2.—
<i>Szikszay György</i> , Keresztyéni tanítások és imádságok	3.—
<i>Elek Ferencz</i> , A hét bölcsék könyve	—80
<i>Haller János</i> , Hármass história	4.—
<i>Papp Albert</i> , Dőre Márton és Józán Áron beszélgetései füzve	—40
<i>Paulik János</i> , Passió, vagyis Krisztus Urunk szenvedéseinek és halálának szent története, énekekkel	—50
<i>Révész Bálint</i> , Egyházi könyvtár 2 évfolyam 8 füzet, füzetenként	1.—
<i>Szikszay György</i> , Mártírok oszlopa	4.—
<i>Szónyi Bénéjámín</i> , Istennek trombitája	1.50
<i>Sántha Károly</i> , Órangyal. Imakönyv	3.—

Kaphatók :

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Baktai EGRY FERENCZ

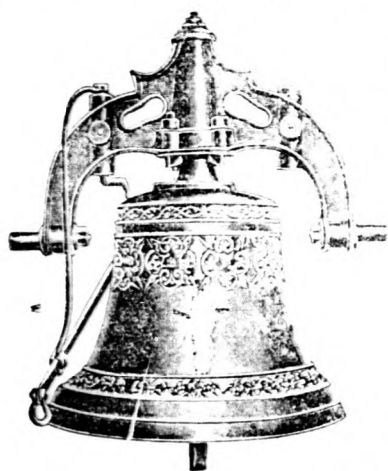
Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely
Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen
felül nagyon sok elismerő irat.



Készít

harangokat

Előre meghatározott
hangnemben a legmesz-
szőbb menő jótállás
mellett, továbbá

vasharang-lábakat
és régi

harangokat,

szaldalmazott forgat-
ható vaskoronákra át-
szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antalharangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.



Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
régii harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Kü-
lönösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern atlynkasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hege-düéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet
nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
tatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy
éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.Elsőrendü látványossága Debre-
cenben a Piac-utcának**NEUMANN M.**

cs. és kir. udvari szállító cég

férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.

A járókelőket megállítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és
dusan vannak felhalmozva az őszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi-ruha üzletnek, mely 56 év óta áll fenn jó hírneve
a közön ég körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az
üzlet belseje, melyben pa arul vannak felhalmozva hazai és külföldi szöve-
tekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak** mely minden darabon ki-
van fektetve, a mennyiben a szabott árak tüntetve látható, a leg-
pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönseg a legpontosabb bizalom-
mal eszközölheti bevásárlásait.

Videkről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesíti és a meg
nem felelő árut készséggel visszaveszi.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITOTT 1845-ben.